

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

УДК 1(372)

Бондарчук Б. Г.,
аспірант, Інститут вищої освіти НАПН України
(Україна, Київ), bobondarchuk@gmail.com

СИМВОЛІЗАЦІЯ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Ж. ЛАКАНОМ ЯК ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ СУБ'ЄКТ–ОБ'ЄКТНОЇ МОДЕЛІ МОВИ

Головна увага у концепції Жака Лакана звертається на «уявне» та «символічне». На рівні «уявного» створюються усі ілюзорно–синтезуючі, центруючі, ідентифікуючі Я уявлення. Символічне постас в якості визначаючого моменту структури психічного не тільки логічно і «топологічно»; вихід на рівень символічного і підключення до інтерсуб'єктивних моментів культури і мови – таким є напрямком і онтогенетичного і філогенетичного розгортання людської психіки. Відчуження людини від своєї власної сутності, яке починається з ідентифікації із дзеркальним двійником на стадії уявного, поглиблюється мір. входження суб'єкта у поле мовлення іншого у стадії символічного. Це ситуація вимушеного вибору: суб'єкт або відмовиться від задоволення своїх прихованих найцінніших бажань і тоді він зможе продовжувати життя як член культурного суспільства, або він не відмовиться, але тоді він буде виключений із соціального життя і його бажання все одно залишаться незадоволеними. Метою аналітичної діяльності є показати людині, що на місці очікуваного нею несвідомо пануючого володаря, який нав'язує ідеали та цінності, знаходиться «об'єкт а» – те, що людина любила і недолюбила, ненавиділа і недоненавиділа у своєму дитинстві. Це дозволяє людині регресувати до запитів минулого.

Ключові слова: мова, несвідоме, мовлення, суб'єкт, бажання, уявне, символічне.

Першопрохідцем, тим, хто першим звернувся до мови як такої, пройшов шляхом до автономізації мови був Фердинанд де Соссюр. Він філософськи осмислив мову в якості самостійного об'єкту наукового дослідження. Він висуває ідею мови як системи знаків, вказавши на їхню комунікацію, розділив мовну діяльність на мову та мовлення, зазначивши, що мова – це соціальне явище, явище загального, яке існує поза індивідом, але обов'язково для нього, мовлення – конкретне вираження мови, її індивідні варіації. «Єдиним та істинним об'єктом лінгвістики є мова, яка розглядається в самій собі і для себе» – відзначає Соссюр [2, с. 207]. Однак, пройшло ще чимало часу, перш ніж завдяки радикальному мовно–комунікативному повороту у ХХ столітті вдалося відійти від суб'єктоцентрированої моделі інтерпретації мови. Чи не найбільш вагомими і незаперечними досьогодні здобутками нового розуміння мови як мовлення, у якому суб'єкт лише знаходить себе, а не панує, демонструє філософія Жака Лакана.

Лакан відзначає, що несвідоме людини (у тому числі, соціально–поведінкове) є структурованим як мовна діяльність. У несвідомого наявні особливі несвідомі мовленнєві елементи, які не усвідомлюються людиною, але які грають важливу роль у перебігу та розгортанні психічних процесів. Формула, за допомогою якої Лакан описує ці мовленнєві утворення несвідомого, має наступний вигляд:

S – означаюче (свідоме мовлення)

O – висловлювання

S – означальне (несвідомі мовленнєві елементи) [3, с. 807].

Лінія між означаючим та означальним демонструє відокремлення одного від іншого. Означальне уподібнюється витісненим, вислизуючим від згадування несвідомим потягам, які можуть бути вираженими за допомогою означаючого, що фіксує структурованість мови. З точки зору Лакана, несвідоме, структура і мова є одним і тим самим. Коли говориться, що мова є структурою, мається на увазі, що вона є несвідомим і навпаки. Тільки аналіз формальної структури мови може адекватно розкрити природу несвідомого.

Структура мови своє словесне вираження отримує у результаті складного процесу глибоких інтерсуб'єктивних відносин, які приводять до осмислення неусвідомлених об'єктів інстинктів, бажань, почуттів ц словесній формі. Несвідоме передбачає певну, початково існуючу систему, закони якої до будь–якого «значення» відносяться до законів означального. Це закони неусвідомлених літерових елементів [1].

Несвідомі літерові елементи є відповідними теорії знаків. Це інстинкти або потреби, які не мають репрезентації в якості визначених речей в реальному світі, але володіють репрезентацією потреби. Як тільки бажання формується у вимогу об'єкта, який призначений його задовольнити, воно підкоряється порядку мови. Перші звуки, які чує дитина, не володіють для неї змістом, вони є знаками. Дитина сприймає їх тільки у безпосередньому зв'язку з реальною присутністю матері. Лише пізніше, коли вона сприймає їх за відсутності матері, вони набувають свого значення.

Буття мови, за Лаканом, є небуттям речей. У несвідомій структурі мови три їх взаємодіючих елементи – реальне, уявне, символічне – є відповідними певним типам суб'єкта: суб'єкт потреби (на рівні реального), суб'єкт бажання (на рівні уявного) і суб'єкт словесного звертання, запиту (на рівні символічного).

Лакан виділяє три парадокси відношення мовлення і мови всередині суб'єкта:

1) у безумстві виявляється заперечлива свобода мовлення;

2) у симптомах гальмування і страху при неврозі мовлення є вигнаним із впорядковуючого свідомість конкретного дискурса;

3) парадокс суб'єкта, який губить свій смисл в об'єктиваціях дискурсу, тобто подвійний рух всередині суб'єкта – людина спочатку перетворює свою дію в об'єкт, однак потім знову відновлює цю дію в якості засновку [3, с. 812].

Лакан називає «свою формулою» наступну констатацію: не суб'єкт щось говорить, а через нього щось мовиться. Тобто, щоб звільнити мовлення суб'єкта, аналітична техніка вводить його у мову його бажання, тобто в первинну мову, на якій він говорить символами симптому. Цей виявлений символізм і є мовою. Усі ці символи відносяться до тіла, до відносин рідства, до народження, життя, смерті. Щоб стати дієвим,

йому (символу) достатньо бути почутим. Звідси і властивість мовлення – дати зрозуміти те, що у ньому не висловлено, у силу його здатності «нагадувати».

Виходячи з цього, Лакан формулює висхідну форму будь-якого людського мовлення: форма, в якій висловлюється мова, сама по собі слугує визначенням суб'єктивності, тобто мова посилається на дискурс іншого. В якості мови він наділений вищою функцією мовлення, оскільки вкладаючи в адресата деяку нову реальність, мовлення втягує в ситуацію і свого автора. Виділяючи функції мовлення і мови, Лакан відзначає, що виконуючи функцію символізації, мовлення спрямоване на трансформацію суб'єкта, якому вона адресується за допомогою встановлення його зв'язку з мовлячим, тобто створення ефекту означаючого.

Функцією мови є не інформування, а нагадування – те, що я шукаю у мовленні – це відповідь іншого. Те, що створює мене як суб'єкт – це моє запитання; щоб отримати визнання від іншого я кажу, що те, що було, лише з урахуванням того, що буде. Щоб знайти його, я називаю його на ймення, яке, відповідаючи мені, він повинен або прийняти, або відкинути. У мові я ідентифікую себе, але лише для того, щоб загубити себе у ній як об'єкт.

Відносинам мовлення і мови внутрішньо притаманна антиномія. По мірі того, як мова стає усе більш функціональною, вона стає усе більш непридатною для мовлення; отримуючи ж більш приватний характер, вона втрачає мовну функцію. У кінцевому рахунку, саме щабель засвоєної мовою інтерсуб'єктивності слугує у ній мірою її цінності в якості мовлення. Мовлення насправді є даром мови, а мова не є чимось нематеріальним; це «тонке тіло». Слова є включеними у всі тілесні образи, які полонять суб'єкт.

Несвідоме є структурованим як мовна діяльність. Лакан показав, що наші відносини з об'єктами (іншими людьми) опосередковуються нашою мовною діяльністю, тобто тими означаючими, які ми повинні використовувати для репрезентації себе як означаючих суб'єктів у наших відносинах з іншими означаючими суб'єктами, які, у свою чергу, теж повинні репрезентувати себе як означаючі. Тобто означаюче репрезентує суб'єкта іншому означаючому.

Таким чином, означаюче, або саморепрезентація у мовній діяльності, – це те, чим уявляє себе особистість, звертаючись до іншої особистості, яка також, у свою чергу, уявляється як означаюче. Це означаюче буде, отже, таким означаючим, для якого усі інші означаючі уявляють суб'єкт, тобто за відсутності цього означаючого усі інші нічого не уявляли б. Оскільки уявленим щось може бути тільки для чогось іншого. Воно символізується введенням символу [-1] і найменується насолодою.

Використання психоаналізу Фрейда Лаканом полягало у наданні переваги, хоча і з досить оригінальною переробкою, першій фрейдівській топіці: несвідоме – передсвідоме – свідомість. Замість тріади першої топіки Лакан побудував свою: реальне – уявне – символічне [3].

Реальне – це найбільш прихована частина психіки, яка завжди щезає від образного уявлення і від словесного опису. Реальне психіки є настільки недосяжним, що до нього є можливим застосувати кантівський термін «річ – у – собі». Реальне являє собою ряд безпосередніх функцій і відправлень організму.

Уявне – це психічні структури, які пов'язані з цими функціями. Це те, що споріднює нашу психіку з психікою тварин, поведінка яких регулюється образами. Людина у своєму онтогенезі також обов'язково потрапляє під владу образів.

Символічне – це несвідомо структуровані елементи психічного, які є втіленими у мові.

Несвідоме розглядається як розділ історії особистості, який пройшов цензуру. Ця історія та її розділи є відповідними особистому записові слів та особливостям їх використання. Тому Лакан називає несвідоме «історією суб'єкта» [1]. Навіть сон має структуру висловлювання. Лише з перекладу «текста» починається вичитування намірів, в яких суб'єкт моделює свій дискурс.

Будь-який психічний, соціально-поведінковий симптом людини цілком виявляється в аналізі мови, тому що і сам він є структурований як мова; він і є мовою, від якої мовлення має бути звільненим. Лакан зазначає, що з того часу, як перші слова подяки були нагороджені подарунком, законом людини стає закон мови; ці подарунки є символами і тому людина мовить завдяки символу, який і зробив її людиною.

Символи оточують життя людини ще до появи її на світ і надають їй кінцеві сенс. Щоб звільнити мовлення суб'єкта, необхідно ввести його у мову його бажання, тобто у первинну мову, на якій, незалежно від того, що він нам розповідає, він, сам того не знаючи, з нами говорить і перш за все, спілкується символами симптомом. Цей виявлений аналізом символізм і є мовою. Ця мова має універсальну назву «система мови», що є доступною розумінню у будь-якій іншій такій самій системі. У той же час, оскільки ця мова відображаючи і фіксує бажання безпосередньо у момент, коли воно, оголошуючи про себе, тим самим стає людським, вони є абсолютно особистісною мовною даною суб'єкта. Хоча символ і є витісненим у несвідоме, він не має ознак регресії. Щоб стати у суб'єкті суттєвим, йому достатньо бути почутим.

Властивістю мовлення є – дати зрозуміти те, що в ньому невисловлено. Людська мова створює ситуацію спілкування, в якій мовлячий отримує від слухача своє власне повідомлення у формі звернення. Тобто мовлення завжди суб'єктивно включає у себе відповідь.

Поняття «Інший» у Лакана є багатозначним: первинний «Інший» у Лакана – батько, ім'я якого дитини пов'язується з законом і порядком; «Інший», – це також місце культури, у якому розплутуються усі пригоди індивідуальних бажань. Вічно щезаючий об'єкт бажання – «об'єкт а» (autre [фр.] – інший). Несвідоме є мовленням Іншого і воно є структурованим на кшталт мови.

Людина у своєму онтогенезі обов'язково підпадає під владу образів; це відбувається на так званій стадії дзеркала або уявного у віці від 6 до 18 місяців, коли дитина починає пізнавати себе у дзеркалі і відгукуватися на своє ім'я. Дитина внутрішньо відчуває себе такою, що розпадається на частини, невідповідною собі у пізні моменти часу, а в цей час оточуючі її люди пропонують їй привабливо ціннісний та «об'єктивний» образ її Я, образ, міцно прив'язаний до її тіла. Стадію дзеркала Лакан називає «символічною матрицею», де Я постає у своїй первинній, справжній формі, до його ототожнення

з «Іншим». Оточуючі «Інші» запевняють та умовляють дитину згодитися з ними, заохочують бажання прийняти це уявлення про цілісність Я та про його тотожність самій собі у всі моменти життя.

Яскравою ілюстрацією цього процесу може бути впізнавання себе у дзеркалі, ідентифікація себе у склі. Момент впізнавання або відгук на своє ім'я є також і моментом відчуження, оскільки суб'єкт назавжди залишається зачарованим своїм дзеркальним Я, вічно прагне до нього, як до недосяжного ідеалу цілісності.

Суб'єкт початково бачить себе в іншому, більш розвинутому і більш довершеному, ніж він сам. Суб'єкт і прагне до отождення з образом свого ідеалізованого двійника, який йому нав'язаний іншими, але, водночас, він є і прикутим до цього образу. І у цьому дзеркальному двійнику знаходиться джерело не тільки бажання, але і задрісної агресії.

Суб'єкт є полоненим не тільки дзеркального образу. Ще до свого народження людина підпадає під вплив поля мовлення інших людей, котрі якимось виражають своє відношення до її появи на світ і чогось вже чекають від неї. Це мовлення інших людей є мовленням Іншого, що формує символічне суб'єкта. Відкриття анатомічної різниці між статями і відсутність у всемогутньої матері, жінки фалосу (тобто відкриття «факту кастрації») надає пояснення для дитини фактів розлуки з матір'ю – вона покидала її у пошуках відсутнього у неї фалоса, який вона могла отримати тільки у фалічного батька.

Оволодіння людиною мовленням дозволяє зрозуміти, що саме казала мати, покидаючи дитину: вона називала ім'я батька. Ім'я батька стає першим словом, яке проголошує закон і символічний порядок культури. Крім комплексу кастрації, ще одне відкриття охоплює людину по мірі того, як вона потрапляє у поле мовлення Іншого – відкриття смерті усіх існуючих живих. Людина, котра бажає, щоб її бажали, обов'язково зіштовхується з нарцисичною травмою власної небажаності, що змушує її трансформувати себе за чужою міркою, очікувати визнання Іншого.

Відчуження людини від своєї власної сутності, яке починається з ідентифікації із дзеркальним двійником на стадії уявного, поглиблюється мірj. входження суб'єкта у поле мовлення іншого у стадії символічного. Це ситуація вимушеного вибору: суб'єкт або відмовиться від задоволення своїх прихованих найцінніших бажань (за виразом Лакана, «віддасть гаманець») і тоді він зможе продовжувати життя як член культурного суспільства, або він не віддасть «гаманця», але тоді він буде виключений із соціального життя і його бажання все одно залишаться незадоволеними. Віддаючи «гаманець», людина віддається на милість Іншого, підкорюючись мовленню Іншого. Мовлення людей, оточуючих нас у дитинстві, назавжди входить у нашу психіку і стає її найважливішою, несвідомою частиною.

Метою аналітичної діяльності є показати людині, що на місці очікуваного нею несвідомо пануючого володаря, який нав'яже ідеали та цінності, знаходиться «об'єкт а» – те, що людина любила і недолюбила, ненавиділа і недоненавиділа у своєму дитинстві. Це дозволяє людині регресувати до запитів минулого. Аналітик пропонує їй інтерпретацію старого минулого запиту, озвучує прохання Id (латин.«Воно» – несвідомого) до суб'єкта. Інший людини виявляється місцем,

де говорить (мовить) Воно. У цей момент аналітик має перервати спілкування, вносячи, за словами Лакана, «пунктуацію у мовлення Іншого» [3, с. 802].

Фантазм (дослівно – «примара», «привид») є продуктом фантазії, який відображає у викривленій формі дійсне бажання людини. Він є водночас ілюзорною реалізацією бажання і захистом від реального об'єкта останнього. У Лакана фантазм є однією з ключових категорій. Він виділяє два способи функціонування фантазму: вербальний, який має справу із символічним людиною та іконічний, який відноситься до чистого уявного. Фантазм – це матерія того Я, яке є початково витісненим. У своїй праці «Функція і поле мовлення та мови в психоаналізі» Лакан пише, що питання про фантазми – це питання про функції несвідомого та про створення об'єкта на різних щаблях психічного розвитку.

Середовище психоаналізу – це мовлення людини. Незадоволеність суб'єкта є вкоріненою у самому дискурсі. Виявляється, в суб'єкті існує початкове відчуження від своєї власної сутності, яке змушує конструювати свою істоту як Інше. Це незадоволеність об'єктом, в якому його бажання є відчуженим і чим більше оформлюється цей об'єкт, тим більше поглиблюється відчуження суб'єкта від його насолодження. При цьому суб'єкт відчуває агресивність. Лейтмотив фантазії є можливим виразити висловлюванням: «Я був цим лише для того, щоб стати тим, ким я могу бути».

В актуалізації у дискурсі фантазматичних відношень може відбуватися регресія. Єдиним доступним для аналітика об'єктом є уявне відношень, яке пов'язує його з суб'єктом в якості «його Я». Лише зі зверненням до несвідомого є можливим відновлення свідомого дискурсу суб'єкта. Згідно Лакану, несвідоме – це історія суб'єкта, яка пройшла крізь цензуру і є відповідною запасу слів та особливостям їх використання. Симптом цілком виявляється в аналізі мови, оскільки і він сам є структурованим як мова, він і є мовою. За допомогою слова несвідоме вперше починає найменовувати себе. Бажання людини отримує свій сенс у бажанні іншого, тому що його головним об'єктом є визнання з боку іншого.

З моменту «стадії дзеркала», тобто ідентифікації себе з дзеркальним двійником у стадії уявного, з образом свого ідеального Я, настає момент фіксації на цьому уявному уявленні. Відбувається поработіння власної свободи на угоду іншим. Відчуження людини від своєї справжньої сутності, яке починається з ідентифікації з дзеркальним двійником на щаблі уявного, поглиблюються по мірі входження суб'єкта у поле мовлення Іншого на рівні символічного. Зростання відчуження викликає протест. Але протест безнадійний. Це ситуація вимушеного вибору: або відмови від задоволення своїх прихованих бажань (насолоди) і можливості продовжувати своє життя як член культурного суспільства, або відмовитися від цього і виявитися витісненим з життя, але так і не задовольнивши бажання (випадки аутизму).

Перверт уявляє себе Іншим, щоб забезпечити собі насолоду; невротик уявляє себе первертом, але вже для того, щоб упевнитися в існуванні Іншого. Хибна перверсія, що знаходиться в основі невроту,

є присутньою в несвідомому невротика як фантазм Іншого. Це певний захист від заборони переходу межі у насолоді. Невротик тримається уявної кастрації і не бажає жертвувати цю свою відмінність насолодженню Іншого, оскільки він уявляє, начебто Інший вимагає його кастрації. Психоданаліз показує, що бажання і в нормальних, і в аномальних випадках регулюються кастрацією. Закон ставить над царством природи царину культури – у вигляді заборони інцесту. В імені батька необхідно бачити носія символічної функції, яка ідентифікує його особистість з образом закону. І символи оплутують усе життя людини. Бажання, щоб бути задоволеним в людині, вимагає визнання у символі або ж у сфері уявного, що виявляється у пошуках мовленнєвої угоди і боротьбі за престиж.

Головна увага у концепції Лакана звертається на «уявне» та «символічне». На рівні «уявного» створюються усі ілюзорно-синтезуючі, центруючі, ідентифікуючі Я уявлення. Символічне постає в якості визначаючого моменту структури психічного не тільки логічно і «топологічно»; вихід на рівень символічного і підключення до інтерсуб'єктивних моментів культури і мови – таким є напрямок і онтогенетичного і філогенетичного розгортання людської психіки.

Визначальним моментом у формуванні психіки є перехід від «дзеркальної» стадії до «едіпівської», що в значній мірі відповідає переходу від уявного до символічного. Відмовляючись від уявного злиття з матір'ю як з єдиним об'єктом своїх потреб і бажань, дитина «допускає» у свій союз з матір'ю – батька. Виходячи із стадії нарцисичного самоотождотчення з об'єктом свого бажання у сферу символічного, дитина тим самим включається у найдрібнішу клітинку соціального життя – сім'ю – на правах «третього», існування якого є опосередкованим існуванням двох вищих людських істот.

На місці уявного ототождотчення з матір'ю починає царювати закон, який забороняє таке ототождотчення («Ім'я» батька); на місці уявного володіння об'єктом потреби і бажання утверджується постійний розрив з цим предметом, неможливість його досягнення і володіння ним.

Таким чином, з'являється можливість чіткішої деталізації психічної структури:

- 1) реальне – це безпосередні життєві функції людини;
- 2) уявне – психічні уявлення і потяги, пов'язані з цими життєвими функціями;
- 3) символічне – уявлення, які є опосередкованими мовленням і докорінно перетворені цим опосередкуванням.

Кажучи про те, що несвідоме – це їх мова, мовлення, Лакан має на увазі не мову у буденному, повсякденному значенні і не мову у лінгвістичному смислі. Мається на увазі лише щось, що є частково мовної дискусії, деякий внутрішній механізм, структуруючий принцип, який, знаходячись в основі усіх півнів психічної структури, робив би можливим їх взаємовимір, співвіднесення, а тим самим і перехід від одного рівня до іншого.

Ті механізми, з якими Лакан ототожнює несвідоме, знаходяться не тільки на рівні символічного, але фактично вже передбачаються існуючими і функціонуючими і на інших рівнях психічної структури. Таким чином, наприклад, виявляється, що потяг, бажання, яке конститується на рівні уявного, вже передбачає

«мову», лише з наступним, вищим, символічним рівнем. Лакан спирається на ідею «плинності» означаємого відносно означаючого, що приводять до концепції розриву між ними і відособлення означаючого. Мовлення людини постає для дослідника єдиним джерелом інформації про неї. Різним типам психічних розпадів є відповідними різні типи порушень мовлення.

Мовлення постає як те «поле», на якому розгортається тиранія (психіатрична і соціальна), бо саме у мовленні відбувається і зняття тих чи інших хворобливих «симптомів», які, за виразом Лакана, виявляються «нерозплутаними вузлами мовлення». Метою психосоціального аналізу є реконструкція на основі «протікаючого» перед ним потоку означаючого структури цього потоку, яка і є структурою несвідомого.

Список використаних джерел

1. Лакан Ж. Функция и поле речи и языка в психоанализе / Ж. Лакан; пер. с фр. А. Черноглазова. – М.: Гнозис, 1995. – 192 с.
2. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики / Ф. де Соссюр; пер. с фр. А. М. Сухотина, под ред. Р. И. Шор. – М.: УРСС Эдиториал, 2007. – 257 с.
3. Lacan J. Subversion du sujet et dialectique du desire dans L'inconscient freudien // Lacan J. Ecrits. – Paris: Seuil, 1966. – 946 p.

References

1. Lakan Zh. Funkcija i pole rechi i jazyka v psihoanalize / Zh. Lakan; per. s fr. A. Chernoglazova. – M.: Gnosis, 1995. – 192 s.
2. Sossjur F. de. Kurs obshhej lingvistiki / F. De Sosjur; per. s fr. A. M. Suhotina, pod red. R. I. Shor. – M.: URSS Jeditorial, 2007. – 257 s.
3. Lacan J. Subversion du sujet et dialectique du desire dans L'inconscient freudien // Lacan J. Ecrits. – Paris: Seuil, 1966. – 946 p.

Bondarchuk B. G., aspirant of the Institute of Higher Education NAPS of Ukraine (Ukraine, Kyiv), bobondarchuk@gmail.com

J. Lacan's symbolization of speech activity as a way of overcoming the subject-object model of language

Jacques Lacan focuses on «imaginary» and «symbolic» concepts. At the level of «imaginary» all illusory synthesizing, centering, identifying I representations are created. Symbolic appears as the determining moment of the mental structure not only logically and «topologically»; the way to the symbolic level and the connection to the intersubjective moments of culture and language is the direction and ontogenetic and phylogenetic deployment of the human psyche. The alienation of a person from his own essence, which begins with identification with a mirror twin at the stage of the imaginary, deepens the measure the occurrence of the subject in the speech field of another in the symbolic stage. This is a situation of forced choice: the subject either refuses to satisfy his hidden most valuable desires and then he can continue to live as a member of a cultural society, or he will not refuse, but then he will be excluded from social life and his desire will still remain dissatisfied. The purpose of the analytical activity is to show the person that at the place of the unknowingly dominant ruler, who imposes ideals and values, which is anticipated by her, is «object a» – that one the person loved and disliked, hated and not enough hated in his childhood. This allows a person to revert to the requests of the past.

Keywords: language, unconscious, speech, subject, desire, imaginary, symbolic.

* * *

УДК 14.141.2+008+130.2

Гутовська О. В.,
кандидат філософських наук, доцент, доцент
кафедри філософії, НУ «Львівська політехніка»
(Україна, Львів), oksana.lviv.ukr@gmail.com

МЕТАМОРФОЗИ ФЕНОМЕНУ ЛЮБОВІ В СТАДІАЛЬНІЙ КОНЦЕПЦІЇ С. К'ЕРКЕГОРА

Досліджено експлікацію феномену любові у філософії С. К'еркегора. Виявлено окремі характеристики концепту любові на естетичній та етичній стадіях екзистенції на основі порівняння романтичної закоханості та шлюбу, а також ставленні до жінки на кожній із стадій. Показано, що тлумачення феномену любові у С. К'еркегора розгортається в таких онтологічно-екзистенційних площинах як: любов як самоконструювання і актуалізація